

Zákon o životním prostředí

Vznik, náplň, inspirace

Pavel Šremer

sremer@seznam.cz

Vznik zákona o ŽP před čtvřstoletím

- minulý režim a ochrana životního prostředí
- nedalo se tady dýchat
- hynoucí lesy
- podpora životnímu prostředí po změně režimu
- koncepce státní ekologické politiky - jaro 1990: pracovní skupina z FTIR/FVŽP, MŽP ČR a SKŽP
- Přijata federální vládou usnesením č. 511/1990 ze dne 22.7.1990:
- ...“celý soubor předpisů v oblasti životního prostředí bude sjednocen a podstatně doplněn, zejména bude vypracován chybějící rámcový zákon o životním prostředí“

Vznik zákona

- Státní program péče o životní prostředí, schválený federální vládou usn. č. 229 z 18.4. 1991:
 - - novelizace a dotváření systému ekologických zákonů a navazujících právních předpisů- urychleně jsou doplňovány především chybějící normy (zejména zákon o životním prostředí a zákon o odpadech a normy zcela zastaralé (např. zákon o ovzduší)
 - - všechny normy jsou vytvářeny tak, aby byly v souladu s legislativou Evropského společenství a s mezistátními konvencemi v oblasti životního prostředí

Příprava zákona

- Plán - nejprve zákon o ŽP, pak další od něj se odvíjející zákony
- Skutečnost – nejprve zákon o odpadech, zákon o ochraně ovzduší, avšak dle základních principů
- Ustavení pracovní skupiny k přípravě zákona o ŽP – věcná problematika (M. Martiš, E. Nováková a další)
 - legislativní (J.Mareček, P.Dvořák a další)
- Komplikace: podzim r. 1991 -iniciativa poslanců Federálního shromáždění O. Humla, P.Gandaloviče, M.Soldáta a Vl. Savčinského

Schválení zákona o ŽP

- Poslanci předložili vykastrovaný zákon –vypustili proceduru hodnocení vlivů na ŽP
- Velká objasňovací akce ministra Vavrouška a dalších u poslanců různých politických stran – proč zachovat hodnocení vlivů na ŽP
- Zákon o ŽP schválen Federálním shromážděním dne 5. prosince 1991, včetně procedury hodnocení vlivů na ŽP
- vyhlášen Sbírkou zákonů pod č. 17/1992 Sb.

Inspirace pro přípravu zákona o ŽP

- závěry Bergenské konference v r. 1990
- ustanovení Helsinské konvence „ O hodnocení vlivů na životní prostředí přesahující státní hranice“
- odpovídající předpisy Evropského společenství
- předpisy některých evropských států
- zkušenosti environmentálního společenství v Československu

Základní principy pro přípravu zákona

- princip trvale udržitelného rozvoje
- princip únosné zátěže
- princip uvážlivého hospodaření s přírodními zdroji
- princip prevence
- princip obezřetnosti
- princip přímé odpovědnosti
- princip sanace a restituce

Zákon č. 17/1992 o životním prostředí

- 1. preambule spolu s vymezením účelu zákona
- 2. základní pojmy
- 3. zásady ochrany životního prostředí
- 4. povinnosti při ochraně životního prostředí
- 5. posuzování vlivu činností na životní prostředí (od r. 2001 zrušeno, nahrazeno novým zákonem)
- 6. posuzování vlivu činností a jejich důsledků na životní prostředí přesahujících státní hranice (taktéž ze stejných důvodů zrušeno v r. 2001)
- 7. odpovědnost za porušení povinností při ochraně životního prostředí
- 8. ekonomické nástroje
- 9. ustanovení přechodná a závěrečná
- 4 přílohy

I. Preamble

- přihlášení Fed.shromáždění ČSFR k ochraně ŽP
- princip etický - člověk je neoddělitelnou součástí přírody , vzájemná závislost člověka a ostatních organismů, vědomí odpovědnosti za zachování příznivého životního prostředí budoucím generacím
- princip antropocentrický -respektování práva člověka přetvářet přírodu, ovšem v souladu s principem trvale udržitelného rozvoje (sustainable development)
- právo na příznivé životní prostředí jedním ze základních práv člověka

§ I Účel zákona

- vymezuje základní pojmy
- stanoví základní zásady ochrany ŽP
- povinnosti právnických a fyzických osob při ochraně a zlepšování stavu ŽP a při využívání přírodních zdrojů vychází přitom z principu trvale udržitelného rozvoje
- V komentáři: „...poznání bezvýhradné závislosti lidské existence na přírodě a přírodních zdrojích, vědomí lidské odpovědnosti za stav prostředí v nejširším slova smyslu a z toho plynoucí hluboký pocit úcty k životu ve všech jeho formách
- zákon zohledňuje skutečnost, že přírodní objekty mají svébytnou a nenahraditelnou vlastní hodnotu a nezadatelná práva, jejichž přiznání a respektování člověkem je mravním základem cílevědomé péče o životní prostředí člověka“

2. Základní pojmy

- § 2 Životní prostředí: ŽP je vše, co vytváří přirozené podmínky existence organismů včetně člověka a je předpokladem jejich dalšího vývoje. Jeho složkami jsou zejména ovzduší, voda, horniny, půda, organismy, ekosystémy, energie
- § 3 Ekosystém: funkční soustava živých a neživých složek ŽP, jež jsou navzájem spojeny výměnou látek, tokem energií a předáváním informací a které se navzájem ovlivňují a vyvíjejí v určitém prostoru a čase
- § 4 Ekologická stabilita: schopnost ekosystému vyrovnávat změny způsobené vnějšími činiteli a zachovávat své přirozené vlastnosti a funkce
- § 5 Únosné zatížení území: takové zatížení území lidskou činností, při kterém nedochází k poškození ŽP, zejména jeho složek, funkcí ekosystémů nebo ekologické stability

2. Základní pojmy - pokračování

- § 6 Trvale udržitelný rozvoj: TUR společnosti je takový rozvoj, který současným a budoucím generacím zachovává možnost uspokojovat jejich základní životní potřeby a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů
- § 7 Přírodní zdroje: § 7/I-části živé nebo neživé přírody, které člověk využívá nebo může využívat k uspokojování svých potřeb

Základní pojmy - pokračování

- § 7/2-obnovitelné přírodní zdroje mají schopnost se při postupném spotřebovávání částečně nebo úplně obnovovat, a to samy nebo za přispění člověka. Neobnovitelné přírodní zdroje spotřebováváním zanikají
- § 8 Znečišťování a poškozování ŽP: §8/1: Znečišťování ŽP je vnášení takových fyzikálních, chemických, nebo biologických činitelů do ŽP v důsledku lidské činnosti, které jsou svou podstatou nebo množstvím cizorodé pro dané prostředí
- § 8/2: Poškozování ŽP je zhoršování jeho stavu znečišťováním nebo jinou lidskou činností nad míru stanovenou zvláštními předpisy

Základní pojmy - pokračování

- § 9 Ochrana ŽP: zahrnuje činnosti, jimiž se předchází znečišťování nebo poškozování ŽP, nebo se toto znečišťování nebo poškozování omezuje a odstraňuje. Zahrnuje ochranu jeho jednotlivých složek, druhů organismů nebo konkrétních ekosystémů a jejich vzájemných vazeb, ale i ochranu ŽP jako celku. V komentáři: ...uchování bohatství a rozmanitosti přírody a přirozených funkcí ekosystémů
- § 10 Ekologická újma: je ztráta nebo oslabení přirozených funkcí ekosystémů, vznikající poškozením jejich složek nebo narušením vnitřních vazeb a procesů v důsledku lidské činnosti

Základní pojmy - pokračování

- /§ 10 rozveden později např. zákonem č. 167/2008 Sb. O předcházení ekologické újmy a o její nápravě a o změně některých zákonů
(jako transpozice do právního řádu České republiky směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/35/ES o odpovědnosti za životní prostředí v souvislosti s prevencí a nápravou škod na životním prostředí).
- Tento zákon upřesňuje ekologickou újmu v § 2 jako ...“nepříznivou měřitelnou změnu přírodního zdroje nebo měřitelné zhoršení jeho funkcí, která se může projevit přímo nebo nepřímo; jedná se o změnu na

Základní pojmy - pokračování

- 1. chráněných druhů volně žijících živočichů či planě rostoucích rostlin nebo přírodních stanovištích, která má závažné nepříznivé účinky na dosahování nebo udržování příznivého stavu ochrany takových druhů nebo stanovišť, s výjimkou nepříznivých účinků vyplývajících z jednání provozovatele, k němuž byl oprávněn podle § 5b, 45i a 56 zákona o ochraně přírody a krajiny ; kritéria pro posouzení významu účinků na dosahování nebo udržení příznivého stavu ochrany chráněných druhů a přírodních stanovišť jsou stanovena v příloze č. 3 k tomuto zákonu,
- 2. podzemních nebo povrchových vodách včetně přírodních léčivých zdrojů a zdrojů přírodních minerálních vod), která má závažný nepříznivý účinek na ekologický, chemický nebo množství stav vody nebo na její ekologický potenciál, s výjimkou nepříznivých účinků v případech stanovených podle §23a odst. 4 a 7 vodního zákona, nebo
- 3. půdě znečištěním, jež představuje závažné riziko nepříznivého vlivu na lidské zdraví v důsledku přímého nebo nepřímého zavedení látek, přípravků, organismů nebo mikroorganismů na zemský povrch nebo pod něj“/

3. Zásady ochrany životního prostředí

- § 11: území nesmí být zatěžováno nad míru únosného zatížení
- § 12/1: přípustnou míru znečišťování životního prostředí určují mezní hodnoty stanovené zvláštními předpisy v souladu s dosaženým stupněm poznání tak, aby nebylo ohrožováno zdraví lidí ani další živé organismy a ostatní složky životního prostředí.
§ 12/2: U stanovení mezních hodnot musí být přihlédnuto k možným kumulativním účinkům nebo spolupůsobení znečišťujících látek a činností

Zásady ochrany ŽP - pokračování

- § 13 : pokud hrozí nebezpečí nevratného nebo závažného poškození životního prostředí, nesmí být pochybnost, zda k takovému poškození dojde, důvodem pro odklad opatření, jež mají poškození zabránit.
- § 14: rozváděl právo na včasné a úplné informace o stavu životního prostředí a přírodních zdrojů:
 - „ - každý má právo na pravdivé a přiměřené informace o stavu a vývoji ŽP,
 - příčinách a důsledcích tohoto stavu,
 - na informace o připravovaných činnostech, které by mohly vést ke změně stavu ŽP,
 - a na informace o opatřeních, která orgány odpovědné za ochranu životního prostředí podnikají při předcházení, nebo nápravě poškození ŽP“

Zásady ochrany ŽP - pokračování

- Toto právo bylo v obecné formě zakotveno v čl. 35 odst. 2 Listiny základních práv a svobod a bylo převáděno i do jednotlivých složkových environmentálních zákonů
- připravován návrh podrobného zákona o přístupu k informacím o životním prostředí, příprava skončila s koncem Federálního výboru životního prostředí při rozpadu federace
- § 14 rozveden zákonem o právu na informace o životním prostředí č. 123/1998 Sb.
- Následně pak byl zákonem č. 100/2001 Sb. O posuzování vlivů na ŽP a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o posuzování vlivů na ŽP) zrušen tento § 14 zákona č. 17/1992 Sb. o ŽP, neboť už byl řešen daleko podrobněji jak v z. č. 123/1998 Sb., tak např. v tomto z.č. 100/2001 Sb.

Zásady ochrany ŽP - pokračování

- § 15 : každý se může domáhat u příslušného orgánu svých práv, vyplývajících z tohoto zákona o ŽPa dalších předpisů upravujících záležitosti ŽP
- § 15 byl konkretizací čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod pro oblast životního prostředí (v odstavci Listiny je ustanoveno, že „každý se může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu“)
- § 16: výchova, vzdělávání a osvěta se provádí tak, aby vedly k myšlení a jednání, které je v souladu s principem trvale udržitelného rozvoje, k vědomí odpovědnosti za udržení kvality ŽP a jeho jednotlivých složek a k úctě k životu ve všech jeho formách

4. Povinnosti při ochraně život. prostředí

- § 17 prevenční povinnosti: v odstavci I povinnost každého především opatřeními přímo u zdroje předcházet znečišťování nebo poškozování životního prostředí a minimalizovat nepříznivé důsledky své činnosti na životní prostředí
- § 17/2 zaváděl poprvé v Československu hodnocení vlivů činností na životní prostředí – každý, kdo využívá území nebo přírodní zdroje, projektuje, provádí, nebo odstraňuje stavby byl povinen takové činnosti provádět až po zhodnocení jejich vlivů na životní prostředí a zatížení území – v rozsahu stanoveném tímto zákonem a předjímal se i zvláštní předpisy

Povinnosti při ochraně ŽP-pokrač.

- § 17/3 taktéž nově stanovil povinnost hodnocení vlivů technologií, výrobků a látek na životní prostředí- každý, kdo hodlal zavést do výroby , oběhu či spotřeby technologie, výrobky a látky, či kdo hodlal dovážet , byl povinen zabezpečit , aby splňovaly podmínky ochrany životního prostředí a aby v případech vyjmenovaných tímto zákonem a zvláštními předpisy byly posouzeny z hlediska jejich možných vlivů na životní prostředí
- § 18 povinnost sledování působení na životní prostředí a povinnost informovat. V prvním odstavci požaduje na každém, kdo svou činností znečišťuje, anebo poškozují životní prostředí, nebo kdo využívá přírodní zdroje, na vlastní náklady zajišťovat sledování tohoto působení a znát jeho možné důsledky

Povinnosti při ochraně život. prostředí

- § 18/2 povinnost právnických i fyzických osob, oprávněných k podnikání poskytovat informace o svém působení na životní prostředí v rozsahu a za podmínek stanovených zvláštními předpisy.
- § 19 Povinnost zasáhnout anebo ohlásit: Každý, kdo zjistí, že hrozí poškození životního prostředí, nebo že k němu již došlo, je povinen učinit nezbytná opatření k odvrácení hrozby nebo ke zmírnění jejích následků v mezích svých možností, a neprodleně to ohlásit orgánu státní správy. Povinnost zasáhnout nemá dle tohoto zákona ten, kdo by tím ohrozil život nebo zdraví své nebo své osoby blízké, přičemž bylo odkazováno na § 116 tehdejšího občanského zákoníku.

5. Posuzování vlivů činností na životní prostředí

- § 20 rozsah hodnocení
- § 21 posuzující orgány
- § 22 hlavní hlediska ,
- § 23 řešení vlivů na životní prostředí druhé republiky federace.
- Tato (a další) kapitola byla v České republice rozvedena samostatným zákonem č. 244/1992 Sb. O posuzování vlivu na životní prostředí, který vešel v platnost 1.7.1992
- Na základě nutnosti implementovat příslušnou směrnici Evropského parlamentu a Rady č. 2001/42/ES-tzv. směrnice SEA a další vešel v platnost 12.1. 2002 nový zákon č. 100/2001 Sb. O posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů, který zrušil § 20 – 23 zákona o životním prostředí (§ 23 byl de facto zrušen už rozpadem federace).

6. Posuzování vlivů činností a jejich důsledků na životní prostředí přesahujících státní hranice

- Tato část implementuje ustanovení Konvence o hodnocení vlivu na životní prostředí, přesahujícího státní hranice států (Konvence z Espoo, či helsinská konvence)
- § 24: rozsah hodnocení (spolu s příslušnou přílohou),
- § 25: projednávání rozsahu hodnocení
- § 26: posuzující orgány
- Všechny tyto paragrafy byly zrušeny , stejně jako v předchozí části, zákonem č. 100/2001 Sb., takže nemá smysl se jimi více zabývat

7. Odpovědnost za porušení povinností při ochraně životního prostředí

- § 27/I: povinnost náhrady ekologické újmy: každý, kdo poškozováním životního prostředí nebo jiným protiprávním jednáním způsobil ekologickou újmu,
- má povinnost obnovit přirozené funkce narušeného ekosystému, nebo jeho části
- pokud to není možné, nebo z vážných důvodů účelné, má povinnost náhradního plnění, tj. nahradit ji jiným způsobem
- pokud to není možné, je povinen nahradit újmu v penězích
- zákon předepisoval, že způsob výpočtu ekologické újmy a další podrobnosti stanoví zvláštní předpis.

Odpovědnost za porušení povinností při ochraně životního prostředí-pokrač.

- § 27/2: o uložení povinnosti dle odst. 1 rozhodne příslušný orgán státní správy
- § 27/3: oprávněným ze způsobené ekologické újmy je stát, přičemž podrobnosti stanoví zákony ČNR a SNR
- § 27/4: pro ekologickou újmu se použijí obecné předpisy o odpovědnosti za škodu a o náhradě škody, pokud odst. 1 až 3 nestanoví jinak.
- § 27/5: ustanoveními odst. 1 až 3 nejsou dotčeny obecné předpisy o odpovědnosti za škodu a o náhradě škody.
- Zákon předpokládal vydání zvláštního předpisu.

7. Odpovědnost za porušení povinností při ochraně životního prostředí - pokr.

- Dnes tyto důležité otázky řeší zákon č. 167/2008 Sb. O předcházení ekologické újmy a její nápravě a o změně některých zákonů, jako implementace směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2004/35/EC
- Jsou i některé podzákoné normy, např. Nařízení vlády č. 295/2011 Sb. O způsobu hodnocení rizik ekologické újmy a bližších podmínkách finančního zajištění

Odpovědnost za porušení povinností při ochraně životního prostředí - pokr.

- § 28 Sankce za poškozování životního prostředí:
- § 28/1: orgány pro životní prostředí uloží pokutu:
- až do výše 1 milion Kč (tehdy Kčs) právnické nebo fyzické osobě oprávněné k podnikání, která při své činnosti způsobí ekologickou újmu porušením právních předpisů
- až do výše 500.000 Kč právnické nebo fyzické osobě oprávněné k podnikání, která nečiní opatření k nápravě, nebo neupozorní orgán státní správy (příčemž bylo odkázáno na § 19 – povinnost zasáhnout anebo ohlásit)
- § 28/2 : pokutu je možné uložit do jednoho roku ode dne, kdy orgán pro životní prostředí zjistil porušení povinnosti, nejpozději do tří let ode dne, kdy k porušení povinnosti došlo.
- § 28/3 : uložením pokuty nejsou dotčeny obecné předpisy o náhradě škody

Odpovědnost za porušení povinností při ochraně životního prostředí - pokr.

- § 29: obecná ustanovení o tom, že za porušení povinností stanovených zvláštními předpisy o ochraně ŽP se ukládají pokuty nebo jiná opatření podle těchto předpisů a že tím nejsou dotčeny případná trestní odpovědnost ani odpovědnost za škodu podle obecných právních předpisů
- § 30 zavedl možnost předběžných opatření: dal oprávnění příslušným orgánům státní správy pro životní prostředí, aby v případech, kdy hrozí závažné poškození životního prostředí nebo kdy k poškození již došlo, rozhodnout o dočasném zastavení nebo omezení činnosti, která může toto poškození způsobit, nebo je již způsobila, na dobu nejdéle 30 dnů. A současně navrhnout opatření k nápravě věcně příslušným orgánům státní správy.
- § 30 předepsal, že podrobnosti stanoví zvláštní předpisy.

8. Ekonomické nástroje

- § 31 zavádí platby za znečišťování životního prostředí, případně jeho složek a za hospodářské využívání přírodních zdrojů od fyzických nebo právnických osob. . Vyjmenovává daně, poplatky, odvody a další platby , přičemž takovou povinnost musí stanovit zvláštní předpisy (z oblasti ŽP)
- § 32 zavedl zvýhodnění ochrany životního prostředí – právnické nebo fyzické osoby, které chrání životní prostředí , nebo využívají přírodní zdroje v souladu s principy udržitelného rozvoje mohou být zvýhodněny úpravami daní a odvodů nebo poskytováním úvěrů a dotací, což stanoví zvláštní předpisy
- Ustanovení § 32 bylo realizováno např. v z.č. 222/1992 o dani z přidané hodnoty, v z.č. 286/1992 Sb. O daních z příjmů, v z.č. 213/1992 Sb. O spotřebních daních , v z.ČNR č. 338/1992 Sb. O dani z nemovitosti a v z.ČNR č. 339/1992 Sb. O dani silniční

Ekonomické nástroje - pokračování

- § 33 zavádí fondy jako nástroje ochrany životního prostředí, přičemž podrobnosti mají stanovit zvláštní předpisy .
- na úrovni federace již k tomu nedošlo pro odpor republikových ministerstev životního prostředí, resp. českého MŽP a Slovenské komise životního prostředí a vzhledem k brzkému zániku federace
- v ČR byl vytvořen Státní fond životního prostředí ČR na základě zákona ČNR č. 388/1991 Sb. O Státním fondu životního prostředí České republiky

9. Ustanovení přechodná a závěrečná

- § 34 obsahoval přechodná ustanovení:
- § 34/1 stanovil, že využívání území, přírodních zdrojů, staveb, technologií, výrobků a látek, které neodpovídá ustanovením tohoto zákona a podmínkám vyplývajícím ze zvláštních předpisů o ochraně jednotlivých složek životního prostředí, musí být vedeno do souladu s těmito předpisy ve lhůtách, které stanovují.
- § 34/2 určil, že pokud nebude ve lhůtách, které stanovily zvláštní předpisy, dosaženo souladu podle prvního odstavce, musí být činnost omezena nebo zastavena, přičemž rozhodnutí vydají příslušné orgány státní správy
- Komentář rozlišoval nápravu nežádoucího stavu trojího typu: sanaci, restituci a rekonstrukci
- § 35 stanovil účinnost zákona dnem vyhlášení

Přílohy

- Příloha č. 1: činnosti podléhající hodnocení vlivů na životní prostředí v rámci ČSFR,
- Příloha č. 2: obsah dokumentace a hodnocení vlivu záměrů na životní prostředí v rámci ČSFR,
- příloha č. 3 :záměry podléhající mezistátnímu projednání z hlediska vlivu na životní prostředí a
- příloha č. 4: obsah dokumentace o hodnocení vlivů záměrů na životní prostředí podléhající mezinárodnímu projednání.
- Všechny čtyři přílohy byly zrušeny zákonem č. 100/2001 Sb. O posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů, protože bylo třeba respektovat rozsah a obsah hodnocení dle směrnic Evropského parlamentu a Rady (směrnice EIA a SEA)

Inspirace

- k tomu, k čemu byl zákon určen – k lepší ochraně životního prostředí
- nebát se zavádět nové záležitosti do našeho právního systému
- nevzdávat se prosazování důležitých ustanovení, i když to není jednoduché či to vypadá neschůdně (viz příklad prosazení hodnocení vlivů na životní prostředí do tohoto zákona)
- to je nyní velký úkol při prosazení hodnocení vlivu na udržitelný rozvoj (SIA či SA z anglického Sustainability Impact Assessment, či Sustainability Appraisal) jako integrovaného hodnocení vlivu na všechny tři pilíře udržitelného rozvoje-ekonomický, sociální a environmentální

Inspirace

- je třeba vystihnout správnou dobu na prosazení správných myšlenek do zákona. O SIA se nyní jedná při přípravě střešního aktualizovaného Strategického rámce udržitelného rozvoje ČR „Česká republika 2030“, takže možná nastává doba, kdy to bude aktuální i pro legislativní zpracování
- oblast udržitelného rozvoje -zákon o ŽP již předvídal jako důležitou, bylo by však potřeba ji legislativně zpracovat – což bude vyžadovat další nový přístup k právu, jako to bylo již před 25 lety při přípravě zákona o životním prostředí

Inspirace

- Pro přípravu zákonů využívat nové poznatky vědy i praxe (viz definice základních pojmů, nebo využívání ekonomických nástrojů v ochraně ŽP)
- neomezovat se jen na státní sféru – tehdy ministr Vavroušek spolupracoval i s mnohými stakeholdry, velmi široce spolupracoval i s nevládními organizacemi
- myšlenka základního zákona v oblasti životního prostředí - znovuobjevila se na přelomu tisíciletí při snaze vypracovat tzv. kodex životního prostředí
- probíhal projekt ve spolupráci s Nizozemci

Inspirace

- z různých důvodů – ať již osobních nevraživostí počínaje, přes komplikovanost takového řešení a neustálenou situaci při aproximaci práva Evropských společenství do našeho právního řádu konče – k její realizaci nedošlo
- obdobně dopadl slib vytvoření kodexu práva životního prostředí v programovém prohlášení první Topolánkové vlády z roku 2006
- přitom roztržitěná environmentální legislativa by si zasloužila, byť obtížné, integrující zpracování – samozřejmě při vhodném načasování
- za čtvrt století ochrana životního prostředí pokročila a bylo by proto potřebné nové skutečnosti dostat i do základního ať již zákoníku či zákona o životním prostředí